

Skab din egen bog om Danmark, slaveri og Dansk Vestindien

Lærervejledning

Med udgangspunkt i det udvalgte materiale fra Nationalmuseets samlinger kan eleverne arbejde med forskellige temaer og perspektiver, som relaterer sig til trekantshandel, slaveri og De Vestindiske Øer.

Fag: Historie og dansk

Klassetrin: 6. - 9. klasse

Overordnede læringsmål

- Eleven kan arbejde selvstændigt med forskelligartede historiske kilder og producere historiske fortællinger om Danmark og de tidligere Dansk Vestindiske Øer, samt herudfra danne sig et historisk overblik.
- Eleven kan arbejde med kildekritiske begreber i analysen af forskellige historiske kilder og diskutere disses relevans for problemstillingen.

Formål

Formålet med forløbet er at gøre Nationalmuseets samlinger tilgængelige og med dem som omdrejningspunkt give eleverne mulighed for at træne deres selvstændige arbejde med historie, kilder og historiebevidsthed.

Nationalmuseets samlinger omfatter både fotografier af museets genstande, samt billeder fra Nationalmuseets mange etnografiske ekspeditioner og arkæologiske udgravninger.

Kilderne, som eleverne kan arbejde med, består af genstande, malerier, tegninger og skriftligt materiale dateret fra 1700- tallet og frem til miden af 1900 tallet. Med udgangspunkt i dem skal eleverne researche, udvælge kilder og udarbejde en bog i Book Creator. Denne kan fremlægges for klassen eller bruges som elevernes selvstændige produkt til prøven i historie.

Materialet er opbygget således, at eleverne enten kan arbejde med et enkelt eller flere temaer, ligesom de kan løse opgaven alene eller i grupper.

Til hvert tema er der en kort introduktion, som styrker elevens kontekstforståelse og sætter kilderne i perspektiv. Under hvert tema vil eleverne arbejde med forskelligartede kilder som malerier, tekster og genstande fra museets samlinger.

Eleverne kan arbejde med følgende temaer; Trekantshandel og Danmark, Afrika, Plantageliv, Slaveri på De Vestindiske Øer, Slaveriets afskaffelse, Frie afrocaribiere og Salg af øerne. Temarne beskrives på side 4 - 7.

Temaerne er udvalgt ud fra et ønske om at styrke og træne elevernes arbejde med kilder og forståelse for, at der er flere vinkler og perspektiver på Danmarks kolonihistorie.

Det er en fordel hvis klassen tidligere har arbejdet med emnet.

Som forberedelse kan bruges:

- Nationalmuseets vr-rundvisning i udstillingen Stemmer fra kolonierne. Her bliver eleverne guidet rundt i udstillingen af en af vores omvisere. Det er også muligt selv at gå tæt på enkelte montrer og lytte til de fortællinger, der er i udstillingen, som var man selv var tilstede på museet.
Vr-rundvisningen er udviklet i samarbejde med Leg med IT og Skoletube.
- Historiske morgener – Danmarks kolonihistorier med Louise Sebro og Mille Gabriel [youtube.com](https://www.youtube.com)
- "Sukker, slaver og skæbner", Vollmond, Christian udg. af Nationalmuseet 2007.
[Sukker, slaver og skæbner](#)
- Hjemmesiden Danmarks kolonier; natmus.dk
- "Da Danmark var en slavenation", Peter, Rikke m.fl. udg. af HistorieLab, 2016.
historielab.dk

Kilderne til bøgerne

Vi har udvalgt en mængde kilder fra vores samlinger til hvert af bøgernes temaer.

Kilderne kan både være genstande, skriftligt materiale, malerier og genstande. Til hver kilde er der en kort introduktion, som eleverne skal bruge for at arbejde videre med temaet og kilden.

Eleverne skal også forholde sig til kilden og dens brugbarhed i forhold til at belyse temaet. Som hjælp til denne del kan eleverne bruge vores generelle kildeanalyse, som er til at finde i denne vejledning.

Endelig er der ved hver kilde udarbejdet et eller flere fokusspørgsmål, der skal hjælpe eleverne til at arbejde med kilden og sætte den i kontekst til det overordnede tema.

Fokusspørgsmålene er udarbejdet som en hjælp til at åbne op for den historie, kilden kan fortælle, og derved styrke elevens arbejde med kilder i historiefortællingen.

Eleverne kan selv vælge om de vil bruge en, flere eller slet ingen af de udvalgte kilder, da formålet med materialet netop er at træne eleverne selvstændige arbejde med historie, kilder og historiebevidsthed.

Udover at bruge de udvalgte kilder, kan man også selv søge på Nationalmuseets Samlinger online, samlinger.natmus.dk eksempelvis ved at bruge temaet Dansk Vestindien og herunder kategorierne Transfer Day, Hverdagsliv i Vestindien, Danskere i Vestindien, Arkæologi fra det tidligere Dansk Vestindien, i dag US Virgin Islands. Man kan også bruge søgeord som Vestindien, dagligliv i Vestindien, Dansk Vestindien, slaver, Skt. Thomas, Skt. Jan eller Skt. Croix til selv at søge i databasen. Man skal dog være opmærksom på, at der ikke er udarbejdet fokusspørgsmål, og at mængden af materiale er omfattende og kan være svært tilgængeligt.

Slutteligt i dette dokument findes en oversigt med link-henvisninger til de af os udvalgte kilderne på Samlinger online.

Bøgernes temaer

Trekantshandel og Danmark

Formål er at give eleverne et overordnet indblik i den udveksling af varer og mennesker, der foregik mellem Europa, Afrika og den nye verden; her de tidligere Dansk Vestindiske Øer. Formålet med temaet er at eleverne kan redegøre for Trekantshandlen samt hvor varer og mennesker, der blev solgt, kommer fra.

Kilder

- Elefantstødtand
- Sukkerrør
- Mundåbner

Afrika

Formål er at give eleverne et indblik i, hvordan kontinentet Afrika så ud i 1700-tallet, da danskerne begyndte at handle med slaver. Her møder eleverne kilder, som også skal give anledning til at reflektere over de kulturmøder, der kom i kølvandet på kolonisering og handel.

Kilder

- Kort over Afrika
- Asante hædragt
- Afrikansk dragt
- Patronbælte
- Dansedragt

Plantageliv

Formålet er at give eleverne indblik i den del af befolkningen på de Dansk Vestindiske Øer, som havde mest magt og flest økonomiske ressourcer. Der er her fokus på plantagerne, og det liv plantageejerne og deres familie levede på øerne. Genstandene i temaet skal understrege den rigdom, som en del af befolkningen omgav sig med og kan eventuelt sammenlignes med, hvordan slaverne på øerne levede.

Kilder

Visitkortskål

Dukkeseng

Voksengyngestol

Dukke

Slavepisk

Kort over Betlehem

Slaveri på De Vestindiske Øe

Formålet er at give eleverne et indgående kendskab til nogle af de forhold, øernes slavebefolkning levede under. Eleverne vil få overblik over de erhverv og stillinger, de forskellige slaver havde. Slavernes boformer samt fritidsliv vil ligeledes behandles, således at eleverne kan reflektere over hverdagen på øerne for slavebefolkningen. Endelig vil brugen af ordet slave og slavegjort blive behandlet.

Kilder

- Maleri af Christiansted
- Maleri af middagsselskab
- Sukkerrørskniv
- Kost
- Slavepisk
- Husmodel af slavehytte
- Musikinstrument
- Motiv fra stødtand

Slaveriets afskaffelse

Formålet er at belyse, at frigivelsen af slaverne var en langsommelig proces, og at det kan diskuteres, hvem der var ansvarlig for, at slaveriet blev afskaffet på De Vestindiske Øer. Der kan ligeledes arbejdes med historiebrug, og eleverne kan diskutere og selv beslutte, hvilken rolle, de mener, slaverne og Peter von Scholten havde i slavernes frigivelse.

De kan også perspektivere til nutiden ved brug af en nutidig kilde fra U.S. Virgin Islands.

Kilder

- Forordning
- Konkylie
- Skål med Peter von Scholten
- Sukkerrørskniv
- Statuen Freedom

Frie afrocaribiere

Formålet er at belyse befolkningssammensætningen på de tidligere Dansk Vestindiske Øer. Her vil eleverne arbejde med den del af befolkningen, som hverken tilhørte den hvide overklasse eller slavegruppen. De frie afrocaribiere, som på trods af deres frihed, stadig var dybt påvirket af det raceinddelte samfund.

Kilder

- Fribrev
- Maleri fra Christiansted

Salg af øerne

Formålet er at belyse den politiske debat, der gik forud for folkeafstemningen om, hvorvidt Danmark skulle beholde eller sælge de tidligere Dansk Vestindiske Øer. Her vil eleverne primært arbejde med skriftlige kilder fra danske og vestindiske avisartikler og derigennem få et mere dybdegående indblik i de diskussioner, argumenter og rationaler, der var i samtiden.

Da materialet bygger på, hvad museet har tilgængeligt i vores samlinger, kan vi desværre ikke stille kilder som opfordrer til salg af øerne til rådighed.

Eleverne kan selv søge på nettet med for eksempel søgeord som "kilder for salg af De Vestindiske Øer" eller "kilder mod salg af De Vestindiske Øer". Ligesom de med fordel kan lede efter kilder på Historielabs hjemmeside, www.historielab.dk, eller på det Kongelige Biblioteks hjemmeside www.kb.dk

Kilder

- Flyer "Hvorfor skal vi stemme nej"
- Udtalelser fra politikere
- St. Thomæ Tidende
- Postkort "Sælg ikke vores øer"

Generel kildeanalyse – kan udleveres til eleverne

Hver kilde skal analyseres, dvs. at der skal stilles spørgsmål til kilden og dens evne til at fortælle noget om emnet. Herunder findes overordnede spørgsmål, der kan stilles til kilder, men de spørgsmål, der kan stilles, afhænger af den kilde, man vil arbejde med. Som del af arbejdet med kilder, skal eleverne selv vurdere hvilke spørgsmål, der er relevante for den kilde, de vil arbejde med.

Kildetype: Først skal vi fastslå hvilken type kilde, der er tale om.

Hvilken form for kildemateriale er det?

Er det trykt tekst, et maleri, genstande eller en skriftlig kilde?

Hvis det er en skriftlig kilde, skal vi også stille spørgsmålstegn til genren; er det sagprosa eller skønlitteratur, en artikel eller faglitteratur?

Hvor er stammer vores kilde fra? Hvor har det været trykt, eller hvor er det lavet? Er det fortroligt eller offentligt? Hvordan er det tænkt overleveret?

Er kilden en genstand, skal man også forholde sig til hvor genstanden kommer fra, hvilket materiale den er lavet af, om den er udsmykket og hvad er den blevet brugt til.

Troværdighed: Er kilden troværdig. Er kilden det, den fremstår at være? Er den en forfalskning eller på anden vis ikke troværdig?

Tid: Det er ligeledes vigtigt, at vi stiller spørgsmålstegn til den tid, hvorfra vores kilde stammer. Hvilken historisk kontekst stammer kilden fra? Det kan være en god idé at

læse op på den historiske periode, for at kunne sætte kilden i en historisk kontekst. Er kilden en samtidig kilde eller fra et senere tidspunkt?

Hvem har skrevet kilden, hvem er afsender: Et andet meget vigtigt spørgsmål at stille sin kilde handler om afsenderen. Hvem står bag kilden, er det en første- eller andenhåndskilde? Er det en person, en gruppe eller en institution, der er afsender af kilden? Hvilke intentioner kan afsenderen have med kilden? Har afsender grund til at tale usandt eller gradbøje sandheden?

Modtager(e): Når vi har fastslået afsenderen, skal vi ligeledes fastslå, hvem der er tænk som modtager. Hvem er kilden henvendt til? Er kilden tilpasset en bestemt målgruppe eller bestemte personer? Og hvem har reelt set været modtager af kilden, altså er det lykkedes afsenderen at ramme den tiltænkte modtager?

Tendens: Når vi behandler en kilde skal vi samtidig være opmærksom på, hvilke tendenser kilden har. Hvis en kilde er tendentiøs, vil det sige, at den er præget af bestemte synspunkter. Påvirker synspunktet hvordan noget bestemt fremstilles?

Link henvisninger til kilderne

Tema 1 Trekantshandel og Danmark

Kilde 1: Elefantstødtand hovedbillede

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/120270>

Udsnit af genstand

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28272>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28270>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28296>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28311>

Kilde 2: Sukkerrør

<http://samlinger.natmus.dk/DNT/object/347981>

Kilde 3: Mundåbner

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/27970>

Tema 2 Afrika

Kilde 1: Herman Molls kort over Afrika i 1710

https://libweb5.princeton.edu/visual_materials/maps/websites/africa/maps-continent/1710%20moll.jpg

Kilde 2: Asante hærførerdragt

<https://natmus.dk/historisk-viden/verden/afrika/ghana-guldkysten/>

Kilde 3: Afrikansk dragt

Billede af dragten er desværre ikke tilgængelig via Samlinger online

Kilde 4: Patronbælte

Billede af patronbæltet er desværre ikke tilgængelig via Samlinger online

Kilde 5: Dansedragt

Billede af dansedragten er desværre ikke tilgængelig via Samlinger online

Tema 3 Plantageliv

Kilde 1: Visitskål af skildpaddeskjold

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121548>

Kilde 2: Dukkeseng med myggenet

<http://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121475>

Kilde 3: Gyngestol fra Vestindien

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121061>

Kilde 4: Dukke

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121474>

Kilde 5: Kort over plantagen Betlehem

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/25715>

Tema 4 Slaveri på de Vestindiske øer

Kilde 1: Maleri af Christianssted

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/25547>

Kilde 2: Maleri af middagsselskab fra Dansk Vestindien

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28390>

Kilde 3: Sukkerrørskniv

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/120268>

Kilde 4: Kost fra Vestindien

<https://samlinger.natmus.dk/ES/asset/265113>

Kilde 5: Slavepisk

<https://samlinger.natmus.dk/ES/asset/249678>

Kilde 6: Husmodel af bolig til slaverne sidste halvdel af 1800 tallet

<https://samlinger.natmus.dk/ES/asset/272024>

Kilde 6b: Nyere foto af arbejdsbolig

<https://samlinger.natmus.dk/ES/asset/20732>

Kilde 7: Musikinstrument fra Dansk Vestindien

<http://samlinger.natmus.dk/ES/asset/265107>

Kilde 8: Elefantstødtand

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/120270>

Udsnit af kilden

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28272>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28270>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28296>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28311>

Tema 5 Slaveriets afskaffelse

Kilde 1: Forordningen om Neger-handlen 1792

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/25582>

Kilde 2: Konkyljer fra Vestindien

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121550>

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121551>

Kilde 3: Dekoreret skål med motiv af generalguvernør Peter von Scholten

<http://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/28312>

Kilde 4: Sukkerrørskniv

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/120268>

Kilde 5: Statuen Freedom

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121849>

Tema 6 Frie afrocaribiere

Kilde 1: Frihedsbrev

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/120951>

Kilde 2: Maleri af Christiansted

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/25547>

Tema 7 Salg af øerne

Kilde 1: Udklip af scrapbog

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121815>

Kilde 2: Artikel fra St. Thomæ Tidende/Saint Thomas Gazette 1917

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121819>

Kilde 3: Opråb fra Vestindisk samfund

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121810>

Kilde 4: Plakat med sloganet "Sælg ikke vores vestindiske øer"

<https://samlinger.natmus.dk/DNT/asset/121817>